

Siirtolaisuusinstituutissa käynnissä olevat tutkimukset

Suomen siirtolaisuuden historia

Opetusministeriön rahoittaman Suomen siirtolaisuuden historia -projektin tavoitteena on tuottaa tieteellisesti täysipainoinen, mutta samalla helppolukuinen, suurelle yleisölle tarkoitettu kokonaisuus suomalaisen siirtolaisuuden historiasta kautta aikojen. Siinä käsitellään mm. siirtolaisuuden kehitystä, syitä ja muita ominaispiirteitä sekä siirtolaisten (ulkosuomalaisten) toiminta- ja henkilöhistoriaa.

Projektin tulokset julkaistaan useampiosaisena teossarjana, jonka kirjoittajina ovat Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas (kaukosiirtolaisuus Pohjois-Amerikkaa lukuunottamatta), apulaisprofessori Reino Kero Turun yliopiston historian laitokselta (siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan), professori Max Engman Åbo Akademiä (venäjänsiirtolaisuus), FT Kari Tarkiainen Ruotsin valtionarkistosta (vanhempi ruotsinsiirtolaisuus) ja Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija Jouni Korkiasaari (Suomen siirtolaisuus Pohjoismaihin ja muualle Eurooppaan II maailmansodan jälkeen). Projekti on aloitettu vuonna 1991 ja päättyy vuoden 1994 lopussa.

Olavi Koivukangas ja Jouni Korkiasaari

Kulttuuritaustan vaikutus maahanmuuttajakoulutuksen tuloksellisuuteen

Opetushallituksen ja työministeriön rahoittama tutkimus on jatkoa vuoden 1992 lopulla valmistuneelle tutkimukselle "Maahanmuuttajat ja koulutus".

Tutkimus keskittyy aikuiskoulutuskeskuksissa annettavan maahanmuuttajakoulutuksen tarkasteluun. Keskeisiä kysymyksiä ovat koulutuksen merkityksen kokeminen eri kulttuureissa, näkemykset koulutuksesta ja maahanmuuttajakoulutuksen päättäneiden nykytilanne. Näiden kysymysten avulla suoritetaan koulutuksen tuloksellisuuden tarkastelu. Pää tarkastelukohteena on koulutuksen vaikuttavuus.

Kunkin tutkimuksessa mukana olevan paikkakunnan oppilaitoksessa suoritetaan kysely joko joillekin tai kaikille maahanmuuttajakoulutuksessa oleville oppilaille. Lisäksi Turussa ja Iisalmessa lähetetään kysely joillekin maahanmuuttajakoulutuksen jo suorittaneille oppilaille aikuiskoulutuskeskusten kautta. Lomakkeet on käännetty vastaanottajien omalle äidinkielelle. Keskeiset kieliryhmät tutkimuksessa ovat vietnam, somali, albania, romania, arabia, farsi, kurdi ja venäjä.

Oppilaskyselyjen lisäksi haastatellaan maahanmuuttajakoulutuksen opettajia. Lisäksi kullakin tutkimuspaikkakunnalla keskustellaan ulkomaalaisten työnhakua hoitavien työvoimaviranomaisten kanssa. Turussa syvennytään myös tarkemmin maahanmuuttajakoulutuksen käyneiden henkilöiden työhistorioihin.

Minna Domander

Nuoriso ja maahanmuutto

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää suomalaisen nuorison suhtautumista ja asenteita maahanmuuttajiin ja pakolaisiin sekä Suomen ulkomaalaispolitiikkaan liittyviin kysymyksiin. Lisäksi tutkitaan Suomeen muuttaneiden ulkomaalaisten nuorten kokemuksia etnisistä suhteista ja rasismista.

Turvapaikan hakemisesta on tullut yhä yleisempi tapa yrittää päästä sisään läntiseen Eurooppaan. Samanaikaisesti on muukalaisviha näissä maissa lisääntynyt. Suomessa taloudellisen laman myötä asenteet ovat koventuneet; lisääntynyt väkivalta ulkomaalaisia ja erityisesti turvapaikanhakijoita kohtaan näyttää olevan yksi ilmaus vihamielisyyden kasvamisesta myös osassa suomalaista yhteiskuntaa.

Tutkimuksen lähtökohtana ovat erityisesti nuorempien ikäryhmien asenteet maahanmuuttajiin ja pakolaisiin. Nuorison yhteiskuntaan liittyvät asenteet ovat erittäin merkityksellisiä yhteiskuntakehityksen kannalta; aikuisrooliaan muodostavat nuoret ovat merkittävässä määrin alttiimpia ajan muotivirtauksille kuin ne, jotka ovat lähestymässä keski-ikää tai ovat jo saavuttaneet sen. Nuorten tulisi siten tämän näkemyksen mukaan voida antaa meille suhteellisen ajankohtainen kuva ajassa liikkuvista suhtautumismalleista ja muotitrendeistä myös ulkomaalaisuuden tai kansainvälisyyden suhteen.

Ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan nuorten asenteita laajalla otoksella, joka edustaa erilaisia paikkakuntia Suomessa mm. kaupungistuneisuuden, aluerakenteen ja maahanmuuton suhteen. Tutkimuksen toisen osan aineisto kootaan useasta erityyppisestä lähteestä, joukkoviestimistä, poliisin arkistoista, oikeusdokumenteista sekä henkilöhaastatteluista.

Timo Virtanen

Virolaisten paluumuutto 1945–1993

Toisen maailmansodan jälkeen, erityisesti 1950-luvulla, muutti Venäjältä Viroon lähes 40 000 virolaista, joista suurin osa oli vuosisadan vaihteessa Virossa Venäjälle muuttaneiden jälkeläisiä. 1990-luvulla on käynnistynyt toisen maailmansodan aikana Virossa länsimaihin paenneiden ja heidän jälkeläistensä paluumuutto Viroon.

Sekä Venäjältä 1950-luvulla Viroon muuttaneita virolaisia, että länsimaista 1990-luvulla palanneita on tutkittu varsin vähän, vaikka näillä paluumuuttajilla on ollut huomattava vaikutus virolaisen yhteiskunnan kehitykseen.

Tutkimuksessa keskitytään paluumuuttoon tietyinä käyttäytymisvaihtoehtona valitsevista yhteiskunnallisista olosuhteista. Sopeutumiseen liittyviä kysymyksiä käsitellään sikäli kuin ne auttavat ymmärtämään paluumuuttoprosessia.

Tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan virolaisten paluumuuttoa kahdella tasolla. Yhteiskunnallisella tasolla katsotaan rakenteellisten muutosten muodostavan ne olosuhteet, jotka luovat puitteet ihmisten toiminnalle. Tässä yhteydessä voidaan ajatella rakenteellisten muutosten olevan kausaalisia prosesseja. Yksilötasolla katsotaan muuttoliikettä käyttäytymisvaihtoehtona, jonka arvellaan/uskotaan vallitsevista yhteiskunnallisista olosuhteista olevan sopivimman keinon tietyn tavoitteen/päämäärän saavuttamiseksi. Tässä tilanteessa selitystavan olisi oltava intentionaalis-teleologinen,

jotta voidaan ymmärtää ihmisen käyttäytymisen taustalla olevia tavoitteita ja uskomuksia.

Tutkimusaineistoa kerätään sekä haastattelemalla paluumuuttajia että lomakekyselyllä. Tietojen keruu aloitetaan haastatteluilla hypoteesien fäsmäntämiseksi ja lomakkeen kysymysten valitsemiseksi. Sitten lähetetään kyselylomakkeet noin 1500 perusjoukosta satunnaisesti valitulle paluumuuttajalle. Kyselyn avulla kerätään sekä muuttoprosessia koskevaa yleistä tietoa että pyritään selvittämään muuttajien elämäntapa- ja taustatietoja. Lopuksi haastatellaan erilaisten ryhmien (esimerkiksi eri tavoitteisiin pyrkineiden, mutta samalla tavalla käyttäytyneiden sekä samanlaisiin tavoitteisiin pyrkineiden, mutta eri tavalla käyttäytyneiden) edustajia, jotta voidaan ymmärtää erilaisia tavoitteita ja uskomuksia, joihin virolaisten paluumuuttopäätös on perustunut.

Hill Kulu (vierailleva tutkija, Tarton yliopisto)

Inkerinsuomalaisten, virolaisten ja venäläisten identiteetti ja sopeutuminen Suomessa. Sosiaalipsykologinen näkökulma.

Sosiaaliset, poliittiset ja taloudelliset muutokset itä- ja etelärajan takana sekä inkerinsuomalaisten virallinen paluumuutto-oikeus ovat käynnistäneet voimakkaan muuttovirran Suomeen. Tämä tutkimus koskeekin Suomen maahanmuuton kannalta tällä hetkellä tärkeiden väestöryhmien — inkerinsuomalaisten, virolaisten ja venäläisten — sopeutumista ja etnistä identiteettiä Suomessa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää seuraavia ongelmia:

- 1) millaisia sopeutumismalleja ja selviytymisstrategioita maahanmuuttajilla on ja miten niiden kehittyminen on yhteydessä taustamuuttajiin, muuton motiiveihin ja syihin, arvoihin, asenteisiin ja uuden kulttuurin kohtaamiseen?
- 2) millaiset ovat mainittujen etnisten ryhmien väliset ja sisäiset erot sopeutumisprosessissa ja minkä tekijöiden mukaan ne varioivat?
- 3) millaisen identiteetin maahanmuuttaja rakentaa itselleen sekä yksilön että etnisen ryhmän tasolla (subjektiivinen ja toivottu identiteetti, identiteetin metaperspektiivi) ja mihin se kytkeytyy? mitkä ovat viiteryhvät?
- 4) miten yksilön sopeutuminen ja identiteetti ovat vuorovaikutuksessa yhteiskunnan vähemmistöpolitiikan ja sosiaali(psykologi)sen ilmapiirin kanssa (ennakkoluulot, stereotyyppit)?

Tutkimus toteutetaan Siirtolaisuusinstituutissa ja Turun yliopiston psykologian laitoksella opinnäytetyönä. Tutkimusmenetelmänä käytetään kyselyä ja teemahaastatteluja vastaajan äidinkielellä.

Eve Kyntäjä (vierailleva tutkija, Turun yliopisto)

Suomen siirtolaisuuden muistomerkit

Tutkimusmateriaalin keruu suomalaisten siirtolaisten muistomerkeistä jatkuu. Tämän selvityksen tarkoituksena on kartoittaa eri puolilla maailmaa löytyviä suomalaisten siirtolaisten muistomerkkejä ja sitä tilannetta, missä muistomerkki on rakennettu.

Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Ruotsissa olevat muistomerkit ja niiden pystytysvaiheisiin liittyvä historia alkavat olla koossa. Yhteensä näissä kolmessa maassa on lähemmäs 100 muistomerkkiä.

Kootun aineiston perusteella näyttää siltä, että siinä vaiheessa kun muistomerkki pystytettiin, siirtolaisyhteisö oli jo vakiinnuttanut asemansa paikkakunnalla. Muistomerkin pystyttämistä edelsi usein historia-toimikunnan perustaminen. Toimikunnan päätehtävänä oli koota alueen suomalaisten historiaa talteen, ja usein tämän tärkeän työn päätehtäväksi muodostui patsaan pystyttäminen esiraivaajien työn kunnioittamiseksi. Samalla yhteisö halusi tehdä itseään ja työtään tunnetuksi ympäröivälle yhteiskunnalle.

Maija-Liisa Kalhama

100 vuotta siirtolaismusiikkia. Amerikansuomalaisen perinnesäveltäjäsynnyn, kehityksen ja muuntumisen Yhdysvalloissa ja Kanadassa 1890–1990.

Siirtolaisuusinstituutti on avustanut Juha Niemelää tutkimussuunnitelman laatimisessa ja rahoituksen hankkimisessa tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää amerikansuomalaisen perinnesäveltäjäsynnyn, sen kehityksen ja muuntumisen sadan vuoden aikana.

Musiikilla ja lauluilla, joita on esitetty sekä kotona, työssä että juhlissa, on ollut varsin suuri merkitys siirtolaisten elämässä. Siirtolaisuuden alkuaikoina, 1860-luvulta 1900-luvulle saakka, Suomesta saatu musiikillinen perinne eli lähes sellaisenaan. Vuosisatamme alkupuolelta lähtien perinnesäveltäjäsynnyn on joutunut vastaamaan vähittäisen akkulturaation haasteisiin. Tutkimus pyrkii selvittämään perinnesäveltäjäsynnyn aktiivisten (säveltäjäsynnyn esittäjien) ja passiivisten (kuulijoiden) harrastajien kautta akkulturaation, vasta-akkulturaation, diffuusion ja kulttuurifuusion vaikutusta perinteeseen. Lähestymistapaa voi luonnehtia antropologiseksi folkloristikaksi.

Juha Niemelä on parhaillaan keräämässä tutkimusaineistoa Yhdysvalloista ja Kanadasta. Kenttätyökautena 1.6.1993–1.6.1994 hän kokoaa haastattelulomakkein, videonauhoituksin ja nauhahaastatteluin elämäkerrallisia tietoja noin 300:sta amerikansuomalaisesta harrastelijasta tai ammattimusiikista ja/tai laulajasta, jotka ovat toimineet kiinteästi amerikansuomalaisessa yhteisössä, sekä kerää arkistomateriaalia. Myös Siirtolaisuusinstituutin arkiston siirtolaismusiikkikokoelmaa käytetään tutkimuksen aineistona.

*Turun elinkeinotoimiston projektimuotoinen
Ulkomaalaisten yritysneuvonta*

on aloitettu Turussa. Tervetuloa keskustelemaan, mikäli mietit yritys-
toimintaa Suomessa. Voit soittaa ja varata ajan keskustellaksemme
yritysideoidesi toteuttamistavoista.

Kathleen Valtonen, puh. (921) 698 111

Työvoimatoimisto, Kristiinankatu 4 C, 3. kerros, 20100 Turku

*The City of Turku Entrepreneurial Office has started an
Entrepreneurial and Business
Information Service*

for foreign-born residents in Turku area. The service is open to anyone
considering starting an enterprise or business activity in Finland.

You are welcome to call and reserve a time for
discussing your business idea.

Kathleen Valtonen tel. (921) 698 111

Työvoimatoimisto, Kristiinankatu 4 C, 2 floor, 20100 Turku

Call for Papers

The Norwegian Emigrant Museum, in cooperation with Cunard Line and the
Immigration Museum at Ellis Island in New York, is arranging an
international conference concerning

***The European Migration to the United States
and Canada 1783–1983***

to be held on board the ocean liner

Queen Elisabeth 2

during her passage from Southampton to New York 1–6 August, 1994.

Tentative schedule:

August, 1 (evening) - depart Southampton

August, 2–5 - conference on board

August, 6 (morning) - arrive New York

August, 7 - conference at Ellis Island

and a tour of the Ellis Island Museum

Papers can be on any subject related to the conference theme and should be
send by December 15, 1993 to

The Norwegian Emigrant Museum

Strandgt. 33, 2300 Hamar, Norway

tel. + 47 62 52 13 04, fax + 47 62 52 91 02